

*Wojciech Górecki*

## **Konstrukcja art. 41 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Uwagi *de lege lata* i *de lege ferenda* (cz. II)**

### **4. Próba zajęcia stanowiska w kwestii określenia skutków wyrażenia przez jednego z małżonków zgody w odniesieniu do zobowiązań drugiego z nich określonych w art. 41 § 2 i § 3 k.r.o.**

4.1. Przechodząc do przedstawienia własnego poglądu, należy wyodrębnić sześć grup zobowiązań obciążających małżonka-dłużnika, w odniesieniu do których w nauce prawa akcentuje się brak możliwości wyrażania na nie zgody przez drugiego z małżonków. Po pierwsze, zobowiązania, które zostały zaciągnięte przez jednego z małżonków, bez uzyskania uprzedniej lub równoczesnej zgody drugiego z nich, w sytuacji, gdy wskazane długi powstały po powstaniu wspólności ustawowej i odpowiadające tym długom wierzytelności nie pozostają w związku z majątkiem osobistym małżonka-dłużnika (art. 41 § 2 *in principio* k.r.o.). Po drugie, zobowiązania małżonka-dłużnika wynikające z czynności prawnych, o ile odpowiadające tym długom wierzytelności dotyczą jego majątku osobistego (art. 41 § 3 k.r.o.). Po trzecie, zobowiązania małżonka-dłużnika, których źródłem są także czynności prawne, jeżeli wskazane długi powstały przed powstaniem wspólności ustawowej (art. 41 § 3 k.r.o.). Po czwarte, zobowiązania małżonka-dłużnika, które nie wynikają z czynności prawnych, jeżeli odpowiadające tym długom wierzytelności pozostają w związku z jego majątkiem osobistym (art. 41 § 3 k.r.o.). Po piąte, powstałe przed powstaniem wspólności ustawowej długi małżonka,

w sytuacji, gdy ich źródłem nie są czynności prawne (art. 41 § 3 k.r.o.). Po szóste, wszystkie inne, niewynikające z czynności prawnych zobowiązania małżonka-dłużnika, tj. długi, które nie pozostają w związku z jego majątkiem osobistym i które powstały po powstaniu wspólności ustawowej (art. 41 § 2 k.r.o.).

**4.2.** W odniesieniu do zobowiązań z grupy pierwszej kontrowersje wywołuje dopuszczalność udzielania przez małżonka dłużnika zgody *ex post*. Nawiązując do wcześniejszych rozważań na ten temat, należy zaakceptować taką możliwość.

**4.3.** Równie klarownie przedstawia się ocena zobowiązań zaklasyfikowanych do grupy drugiej. W odniesieniu do nich należy przyjąć, że małżonek dłużnika może poprzez wyrażenie tzw. zgody fakultatywnej (uprzedniej, równoczesnej lub następczej) doprowadzić do „rozciągnięcia” odpowiedzialności na cały majątek wspólny małżonków. Podstawę prawną dla takiego wnioskowania stanowi art. 41 § 1 k.r.o. Wymaga rozstrzygnięcia, czy przepis ten może być stosowany wprost, czy jedynie w drodze analogii. Nawiązując do prezentowanych wcześniej racji o charakterze funkcjonalnym, to pierwsze rozwiązanie opierałoby się, z jednej strony, na rozszerzającym rozumieniu art. 41 § 1 k.r.o., z drugiej zaś strony – stanowiłoby wynik ścieśniającej wykładni art. 41 § 3 k.r.o.<sup>47</sup> W przypadku zaciągnięcia przez jednego z małżonków zobowiązania dotyczącego jego majątku osobistego, bez uzyskania zgody drugiego z nich, uprawnienie do przymusowego zaspokojenia się przez wierzyciela małżonka-dłużnika z majątku wspólnego, nie wynikałoby więc z art. 41 § 3 k.r.o., ale z art. 41 § 2 *in principio* k.r.o. Stosowanie tego ostatniego przepisu byłoby więc rezultatem rozszerzającej interpretacji wskazanego unormowania. W ramach drugiego rozwiązania, brak zgody małżonka dłużnika uzasadniałby stosowanie wprost art. 41 § 3 k.r.o., natomiast jej wyrażenie skutkowałoby odpowiedzialnością całym majątkiem wspólnym małżonków na podstawie art. 41 § 1 k.r.o., stosowanym *per analogiam*.

---

<sup>47</sup> W takiej sytuacji należałoby przyjąć, że art. 41 § 3 k.r.o. obejmuje swym zakresem wszystkie wierzytelności wobec małżonka-dłużnika powstałe przed powstaniem wspólności ustawowej oraz tylko takie wierzytelności dotyczące jego majątku osobistego, których źródłem nie są czynności prawne.

Porównanie powyższych wariantów interpretacyjnych prowadzi do przyjęcia dwóch wniosków. Pierwszego, że w obu przypadkach, zarówno w sytuacji wyrażenia przez małżonka dłużnika zgody, jak i jej braku, zakres egzekucji z majątku wspólnego małżonków byłby identyczny. Drugiego, że w przypadku braku zgody małżonka dłużnika, różnica między obiema koncepcjami polegałaby tylko na wskazaniu odmiennych podstaw prawnych umożliwiających prowadzenie egzekucji z takich samych składników majątku wspólnego małżonków. Wydaje się, że bardziej poprawne jest rozwiązanie nawiązujące do możliwości stosowania art. 41 § 1 k.r.o. w drodze analogii. Aktualne brzmienie art. 41 § 3 k.r.o. może wprawdzie budzić wątpliwości, ale skoro przepis ten obowiązuje, to nie można go pomijać. Rola art. 41 § 3 k.r.o. nie polega jednak na wprowadzeniu jakiegoś zakazu udzielania zgody przez małżonka dłużnika, ale na przesądzeniu, że w odniesieniu do wskazanych tam zobowiązań, mimo „luźnego” ich związku z majątkiem wspólnym, wierzyciel małżonka może, choć w ograniczonym zakresie, uzyskać przymusowe zaspokojenie z majątku wspólnego małżonków<sup>48</sup>. W konsekwencji fakt udzielenia przez jednego z małżonków zgody na wynikające z czynności prawnej zobowiązania małżonka-dłużnika, pozostające w związku z jego majątkiem osobistym, nie wyklucza odpowiedniego stosowania art. 41 § 1 k.r.o.

Taki wniosek nie pozostaje także w sprzeczności z przepisami egzekucyjnymi. Na gruncie art. 787 k.p.c. nadanie klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi dłużnika zostało uzależnione od wykazania przez wierzyciela, że stwierdzona tytułem egzekucyjnym wierzytelność powstała z czynności prawnej dokonanej za zgodą tego małżonka. Skoro więc w powyższym przepisie jest mowa o „wierzytelności powstałej z czynności prawnej”, bez jakiegokolwiek rozróżnienia co do jej rodzaju, to w konsekwencji tytuł wykonawczy przeciwko małżonkowi dłużnika może zostać wystawiony zarówno wtedy, gdy jego zgoda odnosi się do (wynikającego z czynności prawnej) zobowiązania małżonka-dłużnika nie

---

<sup>48</sup> Sens tego przepisu można więc próbować wyjaśnić w ten sposób, że wobec jego braku pojawiłyby się wątpliwości co do tego, czy i w jakim zakresie wierzyciel małżonka-dłużnika może prowadzić egzekucję z majątku wspólnego. Rola art. 41 § 3 k.r.o. sprowadza się do rozwiania tych wątpliwości.

pozostającego w związku z jego majątkiem osobistym, jak i wtedy, gdy taki związek istnieje<sup>49</sup>.

**4.4.** W przypadku trzeciej grupy zobowiązań dopuszczalność wyrażania w stosunku do nich zgody przez małżonka dłużnika jest bardziej kontrowersyjna. Nawiązując do brzmienia art. 41 § 3 *in principio* k.r.o., a także art. 48 k.r.o., należy wskazać najważniejsze przypadki, które są objęte hipotezą tego pierwszego przepisu. Po pierwsze, gdy przyszły małżonek zaciągnął zobowiązanie przed zawarciem małżeństwa, a z chwilą zawarcia małżeństwa powstał ustroj wspólności ustawowej albo wspólności umownej (przykład pierwszy). Po drugie, gdy małżonek zaciągnął zobowiązanie już po zawarciu małżeństwa, w trakcie istnienia rozdzielności majątkowej (jako ustroju przymusowego lub umownego) albo gdy małżonek zaciągnął zobowiązanie w trakcie obowiązywania rozdzielności majątkowej z wyrównaniem dorobków, a aktualnie małżonkowie podlegają ustrojowi wspólności ustawowej albo wspólności umownej (przykład drugi). Po trzecie, gdy jeden z małżonków zaciągnął zobowiązanie w trakcie istnienia ustroju wspólności umownej, a aktualnie małżonkowie pozostają w ustroju wspólności ustawowej albo w ustroju wspólności umownej, innym od tego, który istniał w chwili powstania wierzytelności wobec jednego z małżonków (przykład trzeci). Po czwarte, gdy jeden z małżonków zaciągnął zobowiązanie w momencie istnienia wspólności ustawowej, a aktualnie małżonkowie podlegają ustrojowi wspólności umownej (przykład czwarty). Po piąte, gdy jeden z małżonków zaciągnął zobowiązanie w chwili obowiązywania ustroju wspólności ustawowej, następnie doszło do ustania tego ustroju, a aktualnie małżonkowie znowu podlegają wspólności ustawowej (przykład piąty).

Należy przypomnieć, że w świetle dominującego poglądu, w sytuacjach objętych hipotezą art. 41 § 3 k.r.o., udzielenie przez jednego z małżonków zgody na zobowiązania drugiego z nich, nie może doprowadzić do powstania skutku określonego w art. 41 § 1 k.r.o. W takim

---

<sup>49</sup> Należy także przyjąć, że w przypadku uzyskania przez wierzyciela jednego z małżonków tytułu wykonawczego przeciwko drugiemu z nich, w sytuacji, gdy wierzytelność dotyczy majątku osobistego małżonka-dłużnika, małżonek niebędący dłużnikiem nie może w trybie powództwa przeciwegzekucyjnego (art. 840 k.p.c.) żądać pozbawienia tego tytułu wykonawczego wykonalności.

stanie rzeczy należałoby przyjąć, że we wszystkich wskazanych powyżej przypadkach wyrażenie zgody przez małżonka dłużnika nie skutkowałoby rozciągnięciem odpowiedzialności na cały majątek wspólny, w ramach tego ustroju, któremu małżonkowie aktualnie podlegają. Nawiązując do krytycznych uwag sformułowanych na tle dominującego sposobu rozumienia sensu art. 41 k.r.o., należy jednak zastanowić się nad możliwością stosowania do wymienionych powyżej przypadków art. 41 § 1 k.r.o. wprost albo w drodze analogii. Rozważenie takiej możliwości wymaga wyodrębnienia dwóch sytuacji. Pierwszej, gdy małżonek dłużnika wyraził zgodę na jego zobowiązanie, wynikające z czynności prawnej, przed powstaniem tej wspólności, w której małżonkowie aktualnie pozostają. Drugiej, gdy taka zgoda została udzielona w trakcie istnienia tej samej wspólności, której małżonkowie nadal podlegają.

W tej pierwszej sytuacji należy przyjąć, że zgoda małżonka dłużnika nie może, w ramach tej wspólności, której małżonkowie aktualnie podlegają, wywrzeć skutku określonego w art. 41 § 1 k.r.o. Zgoda wyrażona przed zawarciem małżeństwa jest bezskuteczna, ponieważ w chwili jej udzielenia nie istnieje małżeńska wspólność majątkowa (zob. przykład pierwszy). Brak jest więc podstaw do stosowania art. 41 § 1 k.r.o. nawet w drodze analogii. W rozważanym przypadku bezskuteczność zgody małżonka dłużnika jest równoznaczna z jej nieważnością. Przyjęcie odmiennego zapatrywania mogłoby prowadzić do powstania nieoczekiwanych rezultatów. Jeżeli bowiem zgoda wyrażona przed zawarciem małżeństwa byłaby wprawdzie bezskuteczna (ale nie nieważna), natomiast stawałaby się skuteczna po zawarciu małżeństwa (jeżeli np. małżonkowie podlegają ustrojowi wspólności ustawowej), to powyższa okoliczność (wobec możliwości stosowania art. 41 § 1 k.r.o.) mogłaby stanowić podstawę skłaniającą nupturientów do rezygnacji z zawarcia małżeństwa. W powyższej sytuacji nieważność zgody wydaje się być zgodna z nieco szerszej rozumianą dyrektywą dokonywania wykładni przepisów kodeksu rodzinnego i opiekuńczego *in favorem matrimonii*. Również w przypadku wyrażenia zgody przez małżonka dłużnika w trakcie istnienia rozdzielności majątkowej albo rozdzielności majątkowej z wyrównaniem dorobków (zob. przykład drugi) brak jest podstaw do stosowania art. 41 § 1 k.r.o. Po pierwsze dlatego, że w momencie udzielania takiej zgody przez małżonka dłużnika nie istniała jakakolwiek wspólność majątkowa. Powyższa oko-

liczność wyklucza możliwość stosowania art. 41 § 1 k.r.o. wprost. Po drugie, z tego powodu, że rozciągnięcie skuteczności zgody na ustrój majątkowy, który jeszcze nie istniał w momencie jej udzielenia, byłoby z jednej strony niekorzystne dla małżonków, z drugiej zaś prowadziłyby do nieuzasadnionego uprzywilejowania ich wierzycieli. Z tego względu nie wydaje się dopuszczalne skorzystanie w takim przypadku w drodze analogii z art. 41 § 1 k.r.o. Z kolei, nawiązując do podanego wyżej przykładu trzeciego i czwartego, zgoda udzielona przez małżonka dłużnika w trakcie istnienia wspólności ustawowej albo wspólności umownej nie jest skuteczna w odniesieniu do innej wspólności, w której małżonkowie aktualnie pozostają. Wniosek ten wynika z tego, że aktualnie istniejąca wspólność majątkowa jest inną wspólnością od tej, która obowiązywała wcześniej. Z tego powodu, ze względu na ochronę małżonka dłużnika, nie można przyjąć, że na podstawie art. 41 § 1 k.r.o. zgoda, którą wyraził on w trakcie obowiązywania jednego ustroju majątkowego, pozostaje w mocy również w odniesieniu do późniejszego, innego ustroju majątkowego, nawet jeżeli obydwa te ustroje są do siebie podobne<sup>50</sup>. Odmienne zapatrywanie prowadziłyby, moim zdaniem, do nieuzasadnionego uprzywilejowania wierzycieli małżonków. Ustawodawca zapewnia tym wierzycielom inną ochronę. Po pierwsze, może ona polegać na bezskuteczności wobec nich małżeńskiej umowy majątkowej (art. 47<sup>1</sup> k.r.o.). Może więc okazać się, że jeżeli małżonek, w trakcie istnienia wspólności majątkowej, zaciągnął zobowiązanie za zgodą drugiego z nich, a źródłem aktualnie obowiązującej innej wspólności majątkowej jest intercyza, to wierzyciel małżonka-dłużnika, jeżeli wobec niego jest ona bezskuteczna, może uzyskać zaspokojenie z całego majątku wspólnego małżonków, w takim jego kształcie, jaki wynika z zasad rządzących wcześniejszą wspólnością. Powyższe uprawnienie przysługuje jednak wierzycielowi małżonka-dłużnika nie dlatego, że zgoda drugiego z małżonków odnosi się także do aktualnie istniejącej

<sup>50</sup> Z podobnego powodu, choć jest to kwestia bardziej kontrowersyjna, brak jest podstaw do rozciągnięcia skuteczności zgody wyrażonej przez małżonka dłużnika w trakcie istnienia „wcześniejszego” ustroju wspólności ustawowej na sytuację objętą „późniejszą” wspólnością ustawową (zob. przykład piąty). W konsekwencji nie dochodzi także do rozciągnięcia odpowiedzialności na cały majątek wspólny małżonków, jeżeli np. jeden z nich, w trakcie trwania wspólności ustawowej wyraził zgodę na wynikające z czynności prawnej zobowiązanie małżonka-dłużnika, następnie małżonkowie rozwiedli się, a po jakimś czasie ponownie się pobrali i pozostają w ustroju wspólności ustawowej.

wspólności, ale z tego powodu, że z punktu widzenia wierzyciela sytuacja jest taka, jak gdyby nadal istniała poprzednia wspólność majątkowa. Po drugie, w przypadku objętym hipotezą art. 50 k.r.o., jeżeli doszło do umownego rozszerzenia wspólności, a intercyza jest skuteczna wobec wierzyciela jednego z małżonków, wówczas może on uzyskać zaspokojenie z majątku wspólnego podlegającego zasadom aktualnie istniejącej (rozszerzonej) wspólności, w szerszym zakresie niż to wynika z art. 41 § 3 k.r.o. Powyższy skutek nie stanowi jednak konsekwencji zgody udzielonej przez małżonka niebędącego dłużnikiem. Przepis art. 50 k.r.o. może więc znaleźć zastosowanie również wtedy, gdy małżonek dłużnika nigdy nie wyraził zgody na długi tego ostatniego.

Natomiast brak jest podstaw do kwestionowania skuteczności zgody udzielonej przez małżonka dłużnika w trakcie aktualnie istniejącej wspólności ustawowej albo wspólności umownej, w odniesieniu do wynikających z czynności prawnych zobowiązań drugiego z nich, nawet jeżeli takie zobowiązania powstały przed powstaniem danej wspólności<sup>51</sup>. Za takim rozwiązaniem przemawiają podobne argumenty, które uzasadniają dopuszczalność wyrażania przez małżonka dłużnika zgody dotyczącej zobowiązań związanych z jego majątkiem osobistym. W powyższych przypadkach należy opowiedzieć się za możliwością analogicznego stosowania art. 41 § 1 k.r.o. Warto dodać, że powyższa konkluzja nie pozostaje także w sprzeczności z brzmieniem art. 787 k.p.c.

Podsumowując, należy wyrazić następujący pogląd. Jeżeli zobowiązanie małżonka-dłużnika wynika z czynności prawnej, drugi z małżonków może poprzez wyrażenie w dowolnym czasie zgody na powstanie takiego długu, doprowadzić do „rozciągnięcia” odpowiedzialności na cały majątek wspólny małżonków. Wniosek ten dotyczy także zobowiązań powstałych przed powstaniem wspólności ustawowej (także wspólności umownej), a także zobowiązań związanych z majątkiem osobistym małżonka-dłużnika. W odniesieniu do wskazanych wyżej zobowiązań, zgoda małżonka dłużnika może mieć charakter uprzedni, równoczesny lub następczy. Wyjątek dotyczy sytuacji, gdy odpowiadająca długowi wierzytelność powstała przed powstaniem wspólności ustawowej (także wspólności umownej). W takim

---

<sup>51</sup> Wniosek ten odnosi się to wszystkich podanych wcześniej przykładów.

przypadku zgoda drugiego z małżonków może zostać skutecznie wyrażona tylko *ex post*.

**4.5.** W odniesieniu do ciążyących ma małżonku-dłużniku zobowiązań z grupy czwartej, piątej i szóstej, należy przyjąć brak możliwości wyrażania w stosunku do nich zgody przez drugiego z małżonków. Takie rozwiązanie, ze względu na przytaczane wcześniej (przynajmniej niektóre) racje, budzi wprawdzie zastrzeżenia, to jednak jego trafność *de lege lata* wydaje się być uzasadniona m.in. tym, że w przypadku zobowiązań małżonka-dłużnika, których źródłem nie jest czynność prawna, pojawia się problem wskazania trybu uzyskania przeciwko drugiemu z małżonków tytułu wykonawczego, umożliwiającego prowadzenie egzekucji z całego majątku wspólnego małżonków. Przy założeniu udzielenia przez małżonka dłużnika stosownej zgody, brak jest podstaw do stosowania art. 787 k.p.c., ponieważ przepis ten umożliwia nadanie przeciwko niemu klauzuli wykonalności tylko wtedy, gdy stwierdzona tytułem egzekucyjnym wierzytelność (w stosunku do małżonka będącego dłużnikiem) powstała z czynności prawnej. W konsekwencji koncepcja dopuszczająca wyrażanie przez jednego z małżonków zgody na takie długi drugiego z nich, które nie wynikają z czynności prawnych, miałyby sens tylko wtedy, gdyby istniała jakaś inna możliwość nadania klauzuli wykonalności przeciwko temu pierwszemu małżonkowi. Taka możliwość mogłaby wynikać z akceptacji dopuszczalności wytaczania przez wierzyciela jednego z małżonków powództwa zarówno przeciwko małżonkowi-dłużnikowi, jak i przeciwko temu z nich, który wyraził tylko zgodę na „rozciągnięcie” odpowiedzialności na cały majątek wspólny<sup>52</sup>. Nawiazując do tego poglądu<sup>53</sup>, wierzyciel mógłby uzyskać tytuł egzekucyjny zarówno przeciwko małżonkowi-dłużnikowi, jak i przeciwko drugiemu z małżonków, który dłużnikiem nie jest, i w konsekwencji mógłby doprowadzić do nadania

---

<sup>52</sup> Takiej możliwości zdaje się nie dostrzegać P. W a r c z y ń s k i, *Odpowiedzialność...*, s. 135.

<sup>53</sup> Należy zaznaczyć, że istota tego zapatrywania jest przeważnie odnoszona do sytuacji objętej hipotezą art. 41 § 1 k.r.o. Powyższe stanowisko dałoby się jednak odnieść i do takiego przypadku, gdy jeden z małżonków mógłby wyrazić zgodę co do zobowiązań drugiego z nich, wskazanych także w art. 41 § 2 i § 3 k.r.o.



obu tym tytułom klauzuli wykonalności na zasadach ogólnych<sup>54</sup>. W takim wypadku powstałaby możliwość prowadzenia egzekucji z całego majątku wspólnego małżonków. Warto podkreślić, że w piśmiennictwie, jak i w judykaturze, zarówno na gruncie poprzedniego stanu prawnego, jak i obecnie, zazwyczaj akceptuje się takie stanowisko<sup>55</sup>. Tym niemniej należy przychylić się do poglądu mniejszościowego, którego wyraziciele odrzucają możliwość pozywania obu małżonków przez wierzyciela tylko jednego z nich<sup>56</sup>. Ograniczone ramy opracowania nie pozwalają na szczegółowe zaprezentowanie wszystkich argumentów przemawiających za takim stanowiskiem. Warto jednak wskazać przynajmniej na dwa z nich<sup>57</sup>.

Po pierwsze, w piśmiennictwie *de lege lata* twierdzi się, że wierzyciel może pozwać obok małżonka-dłużnika jego współmałżonka, przy czym wyrok uwzględniający powództwo w stosunku do tego ostatniego powinien stwierdzać ograniczenie jego odpowiedzialności do majątku wspólnego lub niektórych składników tego majątku<sup>58</sup>. W konsekwencji uznaje się za dopuszczalne pozwanie obojga małżonków, zarówno w sytuacji uregulowanej w art. 41 § 1 k.r.o., jak i w art. 41 § 2 i § 3 k.r.o. W ten sposób akceptuje się nadal pogląd, który był wyrażony w odniesieniu do art. 41 § 1 i § 2 k.r.o. w brzmieniu obowiązującym do dnia 19 stycznia 2005 r. Wobec zmiany stanu prawnego wspomniany punkt widzenia powinien ulec weryfikacji.

Przed wszystkim wątpliwości budzi możliwość jednoczesnego pozywania obojga małżonków w sytuacji określonej w art. 41 § 2 i § 3

---

<sup>54</sup> Tak zob. w ostatnim czasie m.in. A. Lutkiewicz-Rucińska, [w:] *Kodeks...*, s. 236.

<sup>55</sup> Zob. przedstawiony przez A. Lutkiewicz-Rucińską, [w:] *Kodeks...*, s. 236, wykaz judykatów oraz stanowisko piśmiennictwa opowiadającego się za takim poglądem.

<sup>56</sup> Tak m.in. T. Smyczyński, [w:] *System...*, s. 499 oraz tenże, *Prawo rodzinne i opiekuńcze*, Warszawa 2009, s. 129. Stanowisko tego autora nie jest jednak do końca jasne, ponieważ dopuszcza on w innym miejscu (zob. T. Smyczyński, *Prawo...*, s. 131) możliwość pozywania obu małżonków przez wierzyciela jednego z nich.

<sup>57</sup> Na temat tego zagadnienia na gruncie poprzedniego stanu prawnego zob. m.in. A. Lutkiewicz-Rucińska, *Odpowiedzialność...*, s. 232-240.

<sup>58</sup> Tak *de lege lata* m.in. M. Sychowicz, [w:] *Kodeks...*, s. 254, powołując się na wyrażone, na gruncie poprzedniego stanu prawnego, stanowisko J. St. Piątońskiego, [w:] *System prawa rodzinnego i opiekuńczego*, red. J. St. Piątoński, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Lódź 1985, s. 448-449, 462-463.

k.r.o. Wobec brzmienia art. 776<sup>1</sup> § 1 k.p.c., w stanach faktycznych uregulowanych w powołanych wyżej przepisach kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, wierzyciel jednego z małżonków może prowadzić egzekucję z niektórych składników majątku wspólnego na podstawie tytułu wykonawczego wystawionego wyłącznie przeciwko małżonkowi-dłużnikowi. Uzyskanie tytułu wykonawczego przeciwko małżonkowi niebędącemu dłużnikiem nie jest konieczne. W takim stanie rzeczy nie jest zrozumiałe, dlaczego wierzyciel jednego z małżonków, w sytuacjach uregulowanych w art. 41 § 2 i § 3 k.r.o., chcąc uzyskać możliwość prowadzenia egzekucji ze składników majątku wspólnego określonych w tych przepisach, miałby pozywać również drugiego z małżonków, skoro w świetle art. 776<sup>1</sup> § 1 k.p.c. wystarczające byłoby pozwanie tylko małżonka-dłużnika. Istnienie art. 776<sup>1</sup> § 1 k.p.c. rzuca więc cień na praktyczną przydatność koncepcji jednoczesnego pozywania obojga małżonków w odniesieniu do długów wskazanych w art. 41 § 2 i § 3 k.r.o. Artykuł 776<sup>1</sup> § 1 k.p.c. wydaje się mieć jednak głębsze znaczenie. Z tego przepisu da się bowiem wyprowadzić następujący wniosek. Skoro wierzyciel jednego z małżonków może zaspokoić się z majątku wspólnego bez konieczności uzyskania tytułu wykonawczego przeciwko drugiemu z małżonków, to w ten sposób ustawodawca wyraża myśl, że w przypadkach wyartykułowanych w art. 41 § 2 i § 3 k.r.o. możliwość jednoczesnego pozywania obojga małżonków po prostu nie istnieje.

Zastrzeżenia wywołuje także dopuszczalność jednoczesnego wytoczenia powództwa przeciwko małżonkowi-dłużnikowi i jego współmałżonkowi w sytuacji unormowanej w art. 41 § 1 k.r.o. Wobec akceptacji takiej możliwości wierzyciel mógłby wykazać fakt wyrażenia zgody przy pomocy wszelkich środków dowodowych<sup>59</sup>. W takim stanie rzeczy ominięcie wymogu wskazanego w art. 787 *in fine* k.p.c. byłoby niezwykle proste. Wierzyciel małżonka-dłużnika, nie dysponując bowiem dokumentem urzędowym lub prywatnym, z którego wynikałby fakt udzielenia stosownej zgody przez małżonka niebędącego dłużnikiem, mógłby pozwać tego ostatniego (razem z małżonkiem-dłużnikiem) i przy pomocy np. zeznań świadków byłby władny udowodnić, że taka zgoda została jednak udzielona. Wydaje się, że taki punkt widzenia prowadzi do zakwestionowania

---

<sup>59</sup> Tak m.in. A. Lutkiewicz-Rucińska, [w:] *Kodeks...*, s. 236.

roli, jaką pełni art. 787 k.p.c. Konieczność wykazania przez wierzyciela m.in. faktu udzielenia zgody przez małżonka dłużnika dokumentem prywatnym lub urzędowym stanowi wyraz uwzględnienia interesu tego małżonka. Ochrona tego interesu przejawia się w dwóch aspektach: pierwszym, polegającym na zmniejszeniu ryzyka możliwości wykazania istnienia zgody z art. 41 § 1 k.r.o., w sytuacji gdy taka zgoda w ogóle nie została udzielona; drugim, polegającym na stworzeniu większej gwarancji tego, że zgoda tego małżonka została wyrażona przez niego w sposób świadomy oraz że jej wyrażenie zostało przemyślane. Wydaje się, że z tego względu dopuszczalność pozywania obojga małżonków może skutkować pogorszeniem sytuacji prawnej małżonka dłużnika i m.in. dlatego może być kwestionowana.

Po drugie, w literaturze i w orzecznictwie zazwyczaj twierdzi się, że obowiązek małżonka dłużnika nie polega na powinności świadczenia, ale ogranicza się do znoszenia egzekucji (*pati*) z całego lub z części majątku wspólnego<sup>60</sup>. Jednocześnie często podkreśla się, że mimo takiego stanu rzeczy wierzyciel małżonka-dłużnika powinien w pozwie przeciwko drugiemu z małżonków wystąpić z żądaniem spełnienia świadczenia, np. zapłaty określonej sumy pieniężnej<sup>61</sup>. Wskazaną sytuację porównuje się do sytuacji wierzyciela hipotecznego, który pozywając osobę będącą wyłącznie tzw. dłużnikiem rzeczowym, może od niego żądać spełnienia świadczenia pieniężnego, chociaż jego powinność ogranicza się do obowiązku znoszenia egzekucji z przedmiotu (lub prawa) obciążonego hipoteką<sup>62</sup>. Zgadając się z twierdzeniem, że zarówno w przypadku małżonka dłużnika, jak i osoby będącej wyłącznie tzw. dłużnikiem rzeczowym, mamy do czynienia z odpowiedzialnością tych podmiotów za cudzy dług, to jednak utożsamianie sytuacji procesowej obu tych osób nie jest przekonujące. W literaturze trafnie wskazuje się, że na gruncie regulacji prawa materialnego osoba będąca wyłącznie tzw. dłużnikiem rzeczowym w istocie dłużnikiem nie jest i w związku z tym nie ciąży na niej obowiązek świadczenia

---

<sup>60</sup> Tak np. M. N a z a r, [w:] J. I g n a t o w i c z, M. N a z a r, *Prawo...*, s. 166. Powyższe zagadnienie jest oczywiście sporne. Przedstawieniem pojawiających się na tym tle kontrowersji zajmuje się A. L u t k i e w i c z - R u c i ń s k a, *Odpowiedzialność...*, s. 234-237.

<sup>61</sup> Tak w ostatnim czasie np. A. L u t k i e w i c z - R u c i ń s k a, [w:] *Kodeks...*, s. 236.

<sup>62</sup> Tak chyba T. S m y c z y ń s k i, *Prawo...*, s. 129.

na rzecz wierzyciela hipotecznego. Ze względu jednak na fakt, że przepisy proceduralne nie przewidują powództwa o znoszenie egzekucji, dopuszcza się z konieczności wytaczanie przez wierzyciela hipotecznego przeciwko tzw. dłużnikowi rzeczowemu powództwa o spełnienie świadczenia pieniężnego. Zarazem podkreśla się niezgodność regulacji materialnoprawnej i proceduralnej i uznając taki stan za niezadowalający, postuluje się dokonanie nowelizacji przepisów kodeksu postępowania cywilnego<sup>63</sup>. Tymczasem sytuacja wierzyciela małżonka-dłużnika przedstawia się odmiennie od sytuacji wierzyciela hipotecznego. W przypadku tego pierwszego wierzyciela nie istnieje konieczność pozywania osoby, której nie przysługuje status dłużnika, celem stworzenia możliwości prowadzenia egzekucji z całego majątku wspólnego małżonków. Obowiązuje przecież art. 787 k.p.c., który umożliwia wierzycielowi jednego z nich uzyskanie takiego efektu bez konieczności pozywania małżonka niebędącego dłużnikiem. Wspomniana regulacja proceduralna wydaje się odpowiadać (czego nie ma w przypadku hipoteki) sytuacji materialnoprawnej małżonka dłużnika.

W związku z tym możliwość uregulowana w art. 787 k.p.c. wydaje się być jedynym i wyłącznym sposobem uzyskania przez wierzyciela jednego z małżonków tytułu wykonawczego przeciwko także drugiemu z nich.

Jeżeli w sytuacji uregulowanej w art. 41 § 1 k.r.o. wierzyciel małżonka-dłużnika nie może pozwać drugiego z małżonków, to podobny wniosek należałoby zaakceptować także wtedy, gdyby małżonek dłużnika wyraził zgodę co do zobowiązań z grupy czwartej, piątej i szóstej. Skoro więc w tych ostatnich przypadkach wierzyciel jednego z małżonków nie miałby możliwości prowadzenia egzekucji z całego ich majątku wspólnego, to fakt ten przemawia za niedopuszczalnością jej udzielania.

Taki wniosek znajduje uzasadnienie także w brzmieniu art. 41 § 1 k.r.o. Przepis ten odnosi się do zobowiązań jednego z małżonków, wynikających z czynności prawnej. W konsekwencji dopuszczenie stosowania tej regulacji w drodze analogii do zobowiązań małżonków z grupy czwartej, piątej i szóstej jest o wiele bardziej wątpliwe niż w przypadku ich długów porządkowanych wyżej do grupy drugiej i trzeciej.

---

<sup>63</sup> Tak przede wszystkim J. Pisuliński, [w:] *System prawa prywatnego, Prawo rzeczowe*, red. E. Gniewek, t. IV, Warszawa 2007; B. Swaczyna, *Hipoteka umowna*, Warszawa 2007, s. 108 oraz tenże, [w:] *Hipoteka po nowelizacji. Komentarz*, red. J. Pisuliński, Warszawa 2011, s. 61-62.

## 5. Ocena niektórych innych zastrzeżeń dotyczących brzmienia art. 41 k.r.o. Postulaty *de lege ferenda* w zakresie regulacji zasad odpowiedzialności małżonków za zobowiązania jednego z nich

5.1. W piśmiennictwie zwraca się uwagę, że hipoteza art. 41 § 2 k.r.o. została sformułowana zbyt szeroko. Po pierwsze, wątpliwości wywołuje objęcie tym przepisem takich długów, których powstanie jest powiązane z uzyskaniem korzyści (przysporzenia) przez oboje małżonków, a więc gdy owa korzyść (przysporzenie) staje się składnikiem ich majątku wspólnego. Nawiązując do brzmienia art. 41 § 2 k.r.o., może tu chodzić zarówno o zobowiązania zaciągnięte przez jednego z małżonków bez uzyskania zgody drugiego z nich, jak również o zobowiązania, których źródłem nie jest czynność prawna. Jako przykład tego pierwszego długu wskazuje się kupno samochodu do majątku wspólnego<sup>64</sup>. Z kolei przykładu dla drugiej sytuacji dostarcza zobowiązanie z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia, gdy w wyniku działania tylko jednego małżonka korzyść bezpodstawnie uzyskana powiększyła majątek wspólny<sup>65</sup>. Po drugie, kwestionuje się celowość objęcia art. 41 § 2 k.r.o. zobowiązań alimentacyjnych poszczególnych małżonków<sup>66</sup> oraz (w mniejszym zakresie) obciążających ich zobowiązań deliktowych<sup>67</sup>.

---

<sup>64</sup> Zob. (na gruncie projektu nowelizacji kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, opublikowanego w Przeglądzie Legislacyjnym 2000, nr 2, s. 169-195) A. Lutkiewicz-Rucińska, *Uwagi...*, KPP 2001, z. 1, s. 158; (na gruncie projektu aktualnie obowiązującego art. 41 k.r.o.) taż, *Odpowiedzialność...*, s. 281 oraz (w świetle aktualnie obowiązującego art. 41 k.r.o.) taż, *Uwagi...*, Rejent 2005, nr 12, s. 106.

<sup>65</sup> Zob. m.in. M. Nazar, [w:] J. Ignatowicz, M. Nazar, *Prawo...*, s. 171-172; T. Smyczyński, [w:] *System...*, s. 490-491; P. Warczyński, *Odpowiedzialność...*, s. 133-134, 136; P.B. Szymała, M. Wojcieszak, *Ustawowy ustrój majątkowy po nowelizacji k.r.o. z perspektywy stosunków prawnych z udziałem banków (cz. II)*, Prawo Bankowe 2005, nr 10, s. 37 oraz A. Stępień-Sporek, *Działalność...*, s. 425.

<sup>66</sup> Zob. m.in. A. Lutkiewicz-Rucińska, *Uwagi...*, Rejent 2005, nr 12, s. 105; M. Nazar, [w:] J. Ignatowicz, M. Nazar, *Prawo...*, s. 171; J. Ignaczewski, [w:] *Mażeńskie...*, s. 104; T. Smyczyński, [w:] *System...*, s. 490; P. Warczyński, *Odpowiedzialność...*, s. 134 oraz P.B. Szymała, M. Wojcieszak, *Ustawowy...*, s. 37.

<sup>67</sup> Tak (na gruncie projektu nowelizacji kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, opublikowanego w Przeglądzie Legislacyjnym 2000, nr 2, s. 169-195) A. Lutkiewicz-Rucińska, *Uwagi...*, KPP 2001, z. 1, s. 159; (na gruncie projektu aktualnie obowiązującego art. 41 k.r.o.) taż, *Odpowiedzialność...*, s. 282 oraz, jak się wydaje, P.B. Szymała, M. Wojcieszak, *Ustawowy...*, s. 37. Odmienne m.in. M. Nazar,

Krytyka aktualnego brzmienia art. 41 § 2 k.r.o. prowadzi do sformułowania dwojakich konkluzji. W świetle pierwszej z nich, w odniesieniu do wszystkich wskazanych wcześniej zobowiązań akceptuje się (mimo wyrażanych wątpliwości) konieczność stosowania art. 41 § 2 k.r.o., w konsekwencji twierdząc, że w powyższych przypadkach wierzyciel jednego z małżonków może uzyskać przymusowe zaspokojenie (poza jego majątkiem osobistym) tylko z niektórych składników majątku wspólnego. Uznając jednak taki stan prawny za niezadowalający, postuluje się *de lege ferenda* zmianę brzmienia art. 41 k.r.o.<sup>68</sup> Istota drugiej konkluzji opiera się na spostrzeżeniu, że w przypadku niektórych wymienionych wcześniej długów wierzyciel jednego z małżonków może *de lege lata* prowadzić egzekucję z całego majątku wspólnego małżonków. Wniosek ten jest odnoszony przede wszystkim do takich zobowiązań, których powstanie łączy się z wejściem korzyści do majątku wspólnego<sup>69</sup>, a także (rzadziej) do ciążących na małżonkach zobowiązaniach alimentacyjnych<sup>70</sup>.

Ten ostatni pogląd budzi zastrzeżenia. Po pierwsze, nie istnieje podstawa normatywna uzasadniająca takie stanowisko. W świetle aktualnego stanu prawnego dopuszczalność prowadzenia egzekucji z całego majątku wspólnego małżonków jest możliwa w dwóch sytuacjach. Pierwszej, gdy oboje małżonkowie ponoszą solidarną odpowiedzialność za dany dług oraz drugiej, gdy jedno z nich zaciągnęło zobowiązanie za zgodą drugiego małżonka (art. 41 § 1 k.r.o.). W odniesieniu do wymienionych wcześniej zobowiązań nie zachodzi żaden z tych dwóch przypadków. Zobowiązania alimentacyjne oraz zobowiązania z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia nie są objęte hipotezą art. 41 § 1 k.r.o., nawet jeżeli małżonek dłużnika

---

[w:] J. Ignatowicz, M. Nazar, *Prawo...*, s. 171; T. Smoczyński, [w:] *System...*, s. 491; P. Warczyński, *Odpowiedzialność...*, s. 133 oraz, jak się wydaje, J. Ignaczewski, [w:] *Mażeńskie...*, s. 103-104.

<sup>68</sup> Wydaje się, że takie stanowisko prezentuje P. Warczyński, *Odpowiedzialność...*, s. 135-136.

<sup>69</sup> Zob. A. Lutkiewicz-Rucińska, *Uwagi...*, Rejent 2005, nr 12, s. 106; *taż*, *Odpowiedzialność...*, s. 282; *taż*, *Uwagi...*, KPP 2001, z. 1, s. 159-160 oraz (w odniesieniu do zobowiązań z bezpodstawnego wzbogacenia) M. Nazar, [w:] J. Ignatowicz, M. Nazar, *Prawo...*, s. 171-172, a także T. Smoczyński, [w:] *System...*, s. 490-491.

<sup>70</sup> Zob. A. Lutkiewicz-Rucińska, *Uwagi...*, Rejent 2005, nr 12, s. 105-106; *taż*, *Odpowiedzialność...*, s. 282-283; *taż*, *Uwagi...*, KPP 2001, z. 1, s. 159-160.

wyraziliby (już po powstaniu długu) stosowną zgodę. Brak jest również podstaw do traktowania małżonka, nieuczestniczącego w powstaniu zobowiązania obciążającego drugiego z nich, jako dłużnika solidarnego. Wniosek ten odnosi się do przykładu długu związanego z kupnem jakiejś rzeczy do majątku wspólnego<sup>71</sup>, a przede wszystkim dotyczy zobowiązań wynikających z bezpodstawnego wzbogacenia<sup>72</sup>. W tym ostatnim przypadku nawet uznanie drugiego małżonka za osobę będącą wzbogaconą bez podstawy prawnej<sup>73</sup> nie uzasadnia takiego stanowiska<sup>74</sup>. W konsekwencji *de lege lata* w odniesieniu do wszystkich wskazanych zobowiązań zastosowanie powinien znaleźć art. 41 § 2 k.r.o., co jest równoznaczne z wyłączeniem możliwości przymusowego zaspokojenia się przez wierzyciela jednego z małżonków z całego ich majątku wspólnego. Po drugie, wobec braku wyraźnego przepisu stanowiącego jurydyczną podstawę kwestionowanej koncepcji, jej zwolennicy, w celu uzasadnienia prezentowanego poglądu, nawiązują do zasad słuszności<sup>75</sup>. Powołanie się na takie zasady, nawet jeżeli zostaną one bliżej doprecyzowane, nie może jednak (wobec jednoznacznego brzmienia art. 41 § 2 k.r.o.) stanowić uzasadnienia dla prowadzenia egzekucji z całego majątku wspólnego małżonków. Rzecznicy krytykowanego stanowiska nie wskazują także podstawy prawnej, umożliwiającej wierzycielowi małżonka-dłużnika uzyskanie w omawianych przypadkach tytułu wykonawczego przeciwko jego współmałżonkowi, na podstawie którego byłoby dopuszczalne „sięgnięcie” do całego wspólnego majątku małżonków. Po trzecie, nie jest zrozumiałe powoływanie się, w celu uzasadnienia omawianego poglądu, na stanowisko doktryny i orzecznictwa, które zostało wyrażone na gruncie

---

<sup>71</sup> W powyższej sytuacji może jednak znaleźć zastosowanie art. 30 k.r.o., na co trafnie zwraca uwagę A. Lutkiewicz-Rucińska, *Uwagi...*, KPP 2001, z. 1, s. 158.

<sup>72</sup> Wniosek ten dotyczy również ciężących na jednym z małżonków zobowiązaniach alimentacyjnych.

<sup>73</sup> Tak, jak się wydaje, M. N a z a r, [w:] J. I g n a t o w i c z, M. N a z a r, *Prawo...*, s. 172.

<sup>74</sup> Gdyby bowiem stać na stanowisku, że w rozważanym przypadku także drugi z małżonków staje się dłużnikiem, to brak jest przepisu, z którego miałyby wynikać solidarna odpowiedzialność obu małżonków. W takiej sytuacji każdy z nich odpowiadałby na podstawie art. 41 § 2 k.r.o., a w konsekwencji nie istniałaby możliwość zaspokojenia się przez wierzyciela z całego majątku wspólnego małżonków.

<sup>75</sup> Tak J. I g n a c z e w s k i, [w:] *Małżeńskie...*, s. 104, w odniesieniu do zobowiązań z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia.

poprzedniego stanu prawnego<sup>76</sup>. Poprzednio dopuszczalność zaspokojenia się przez wierzyciela jednego małżonka z całego majątku wspólnego, także w przypadku zobowiązań alimentacyjnych, zobowiązań powstałych z bezpodstawnego wzbogacenia oraz zobowiązań wynikających z dokonania ważnej czynności prawnej, jeżeli w tych dwóch ostatnich przypadkach powstanie danego długu łączyło się z wejściem korzyści do majątku wspólnego, znajdowała uzasadnienie w treści d. art. 41 § 1 k.r.o. Stan prawny uległ jednak w tym zakresie zmianie. W konsekwencji niektóre dawniejsze poglądy wyrażane w piśmiennictwie i w judykaturze straciły na aktualności. Po czwarte, nie budzi wątpliwości, że objęcie hipoteką art. 41 § 2 k.r.o. np. zobowiązań alimentacyjnych czy zobowiązań z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia, osłabia szanse wyegzekwowania przez wierzyciela alimentacyjnego lub osobę zubożoną, należnych im świadczeń. Należy jednak zaznaczyć, że w świetle art. 52 § 1a. k.r.o., skoro wierzyciel jednego z małżonków może żądać ustanowienia przez sąd rozdzielności majątkowej, to w rezultacie perspektywa uzyskania takiego zaspokojenia staje się bardziej realna. Wspomniana okoliczność osłabia wymowę argumentu, uznającego za nieracjonalną taką wykładnię przepisów kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, w świetle której wierzyciel małżonka nabywającego bezpodstawnie korzyść powiększającą majątek wspólny może dochodzić zwrotu tej korzyści od tego małżonka, z ograniczeniem odpowiedzialności majątkiem wspólnym, określonym w art. 41 § 2 k.r.o.<sup>77</sup> Po piąte, przyjęcie zapatrywania, że w przypadku zarówno niektórych zobowiązań zaciągniętych przez jednego z małżonków, bez zgody drugiego z nich, jak i niektórych długów, które nie wynikają z czynności prawnych, istnieje możliwość prowadzenia egzekucji z całego majątku wspólnego, prowadzi do „wywrócenia” całej konstrukcji na jakiej opiera się art. 41 k.r.o. Akceptacja kwestionowanego zapatrywania skutkuje przyjęciem rozwiązania, z którego ustawodawca „świadomie” zrezygnował ponad siedem lat temu. Nawet maksymalnie liberalna wy-

---

<sup>76</sup> Tak *de lege lata* co do zobowiązań z bezpodstawnego wzbogacenia J. Gieracki, *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Nowa regulacja małżeńskich ustrojów majątkowych*, Bielsko-Biała 2005, s. 33, powołując się na stanowisko A. Dyoniaaka, *Odpowiedzialność majątkowa małżonków wobec osób trzecich*, Warszawa-Poznań 1980, s. 81, 82.

<sup>77</sup> Zob. M. Nażar, [w:] J. Ignatowicz, M. Nażar, *Prawo...*, s. 172.



kładnia art. 41 k.r.o. nie jest w stanie uzasadnić poglądu, że w odniesieniu do omawianych wyżej długów małżonków istnieje możliwość prowadzenia egzekucji z całego ich majątku wspólnego. W konsekwencji wydaje się, że proponowana przez niektórych przedstawicieli doktryny koncepcja byłaby możliwa do przyjęcia tylko w przypadku zmiany brzmienia art. 41 k.r.o.

**5.2.** W doktrynie uznaje się za niewłaściwe wyłączenie, w przypadkach objętych hipotezą art. 41 § 2 i § 3 k.r.o., możliwości prowadzenia egzekucji także z dochodów uzyskanych z majątku osobistego małżonka-dłużnika<sup>78</sup>. Pogląd ten należy podzielić.

Sensowny wydaje się także postulat zastąpienia, występującego w art. 41 § 2 i § 3 k.r.o. oraz w art. 776<sup>1</sup> k.p.c., zwrotu „dochody z innej działalności zarobkowej” zwrotem „należności z innej działalności zarobkowej”<sup>79</sup>.

Należy także zgodzić się ze stanowiskiem, zwracającym uwagę na niezasadność pominięcia w art. 41 § 2 *in fine* k.r.o. wzmianki o gospodarstwie rolnym<sup>80</sup>.

**5.3.** Większe wątpliwości budzi natomiast propozycja objęcia, w sytuacjach unormowanych art. 41 § 2 i § 3 k.r.o., zakresem egzekucji nie tylko wynagrodzenia za pracę, dochodów uzyskanych przez małżonka-dłużnika z innej działalności zarobkowej oraz korzyści uzyskanych z jego praw określonych w art. 33 pkt 9 k.r.o., ale również przedmiotów majątkowych nabytych przez małżonków w zamian za powyższe składniki majątku wspólnego. W piśmiennictwie założenia tej propozycji zostały sformułowane w następujący sposób: „(...) wskazane byłoby wprowadzenie regulacji, zgodnie z którą przy braku możliwości zaspokojenia wierzycieli ze składników wymienionych w zmienionym art. 41 § 3 k.r.o. wierzyciele mogliby skierować swoje roszczenia do przedmiotów

---

<sup>78</sup> Zob. T. Sokołowski, *Uwagi o projektowanej regulacji stosunków majątkowych między małżonkami*, KPP 2001, z. 1, s. 144; T. Smyczyński, [w:] *System...*, s. 490 oraz P. Warczyński, *Odpowiedzialność...*, s. 136.

<sup>79</sup> Tak G. Jędrzejek, *Postępowanie egzekucyjne a regulacja stosunków majątkowych małżonków*, *Studia Prawnicze* 2009, z. 3, s. 173.

<sup>80</sup> Tak m.in. J. Pietrzykowski, [w:] *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, red. K. Pietrzykowski, Warszawa 2010, s. 441.

należących do majątku wspólnego nabytych po dacie powstania wierzytelności. Temu celowi mogłoby służyć domniemanie, że składniki majątku wspólnego, które pojawiły się w tym majątku po dacie powstania wierzytelności, zostały nabyte w zamian za wynagrodzenie za pracę lub dochody z innej działalności zarobkowej dłużnika (...)<sup>81</sup>. Powyższy pogląd wywołuje kilka zastrzeżeń. Po pierwsze, nie jest zrozumiałe, dlaczego jego założenia miałyby być aktualne tylko w odniesieniu do art. 41 § 3 k.r.o., a nie dałoby się ich zrealizować na gruncie art. 41 § 2 k.r.o.<sup>82</sup> Po drugie, nie wydaje się być wystarczające objęcie egzekucją tylko takich składników majątku wspólnego, które zostały nabyte w zamian za wynagrodzenie za pracę, w zamian za dochody uzyskane z innej działalności zarobkowej małżonka-dłużnika, a także w zamian korzyści uzyskanych przez małżonka-dłużnika z jego praw określonych w art. 33 pkt 9 k.r.o. Wspomniana możliwość powinna odnosić się do surogatów wszystkich składników majątku wspólnego, o których jest mowa w art. 41 § 2 i § 3 k.r.o. W konsekwencji, jeżeli wierzytelność powstała w związku z prowadzeniem przedsiębiorstwa należącego do majątku wspólnego, wierzyciel małżonka-dłużnika powinien mieć możliwość prowadzenia egzekucji również z tych składników majątku wspólnego, które zostały uzyskane w zamian za przedmioty majątkowe wchodzące w skład tego przedsiębiorstwa, nawet gdy uzyskane w ten sposób prawa majątkowe nie wchodzą już w jego skład. Przy założeniu, że egzekucji powinny podlegać także dochody z majątku osobistego małżonka będącego dłużnikiem, jego wierzyciel powinien uzyskać przymusowe zaspokojenie także z przedmiotów majątkowych nabytych w zamian za te dochody. Po trzecie, z cytowanej wypowiedzi wynika, że egzekucja ze składników majątku wspólnego nabytych w zamian za przedmioty majątkowe wskazane w art. 41 § 3 k.r.o. (a także w § 2 art. 41 k.r.o.) byłaby dopuszczalna dopiero w razie braku możliwości zaspokojenia wierzytelności z przedmiotów majątkowych określonych w tych przepisach. Oznaczałoby to powstanie

---

<sup>81</sup> Tak M. Łączkowska, *Prowadzenie przedsiębiorstwa należącego do majątku wspólnego małżonków w świetle nowych przepisów k.r.o.*, PPH 2005, nr 4, s. 10.

<sup>82</sup> Z innych rozważań (M. Łączkowska, *Prowadzenie...*, s. 10) zdaje się jednak wynikać wnioski, że istota prezentowanego zapatrywania byłaby możliwa do zrealizowania także w przypadku unormowanym w art. 41 § 2 k.r.o.

subsydiarnej odpowiedzialności w ramach odpowiedzialności małżonków ich majątkiem wspólnym. Wierzyciel jednego z małżonków musiałby najpierw próbować zaspokoić się ze składników majątku wspólnego wymienionych w art. 41 § 2 i § 3 k.r.o., a dopiero gdyby nie było to możliwe, mógłby doprowadzić do wszczęcia egzekucji z przedmiotów nabytych przez małżonków w zamian za te składniki. Wydaje się, że lepszym rozwiązaniem byłoby stworzenie wierzycielowi uprawnienia do prowadzenia egzekucji ze wskazanych wyżej surogatów składników majątku wspólnego, bez względu na istnienie lub nieistnienie możliwości uzyskania zaspokojenia z przedmiotów wymienionych w art. 41 § 2 i § 3 k.r.o. Po czwarte, wątpliwości budzi stwierdzenie, że wierzyciele mogliby kierować swoje roszczenia do przedmiotów należących do majątku wspólnego nabytych po dacie powstania wierzytelności. Wydaje się, że data powstania wierzytelności nie powinna mieć tutaj znaczenia. Skoro bowiem w przypadkach określonych w art. 41 § 2 i § 3 k.r.o. wierzyciel jednego z małżonków może zaspokoić się na przykład z pobranego przez niego wynagrodzenia za pracę, nawet jeżeli doszło do tego przed powstaniem wierzytelności, to analogiczne rozwiązanie należałoby także zaakceptować w odniesieniu do praw majątkowych, które zostały nabyte do majątku wspólnego w zamian za środki pieniężne pochodzące z takiego wynagrodzenia. W konsekwencji wierzyciel małżonka-dłużnika mógłby uzyskać przymusowe zaspokojenie z nabytych do majątku wspólnego surogatów przedmiotów majątkowych wymienionych w art. 41 § 2 i § 3 k.r.o., nawet jeżeli doszło do tego przed powstaniem zobowiązania. Po piąte, rozstrzygnięcia wymaga kwestia, czy egzekucja może obejmować tylko bezpośrednie surogaty składników majątku wspólnego wymienione w art. 41 § 2 albo w art. 41 § 3 k.r.o., czy też może również rozciągać się na prawa majątkowe nabyte do majątku wspólnego w zamian za nie. W przypadku akceptacji tego pierwszego wariantu interpretacyjnego, małżonkowie w prosty sposób mogliby uniemożliwić wierzycielowi jednego z nich zaspokojenie się z ich majątku wspólnego. Taka koncepcja, będąc niekorzystną dla wierzycieli małżonków, w istocie sprowadza się do zakwestionowania sensowności rozciągnięcia odpowiedzialności również na surogaty składników majątku wspólnego wskazane w art. 41 § 2 i § 3 k.r.o. W konsekwencji bardziej sensowne wydaje się to drugie rozwiązanie. Po szóste, omawiana koncepcja wydaje się być klarowna,

jeżeli nabycie prawa do majątku wspólnego nastąpiłoby w całości w zamian za składniki wymienione w art. 41 § 2 k.r.o. albo w art. 41 § 3 k.r.o. Trudności pojawiają się w sytuacji, gdy takie nabycie tylko częściowo następuje w zamian za składniki majątku wspólnego wymienione w powyższych przepisach lub w zamian ich surogatów. Przykładowo można postawić pytanie o dopuszczalność prowadzenia egzekucji z samochodu nabytego do majątku wspólnego w drodze umowy sprzedaży zawartej przez małżonków (lub jednego z nich), jeżeli środki pieniężne przeznaczone na sfinalizowanie tej transakcji pochodziły częściowo np. z pobranego przez małżonka-dłużnika wynagrodzenia za pracę, a częściowo z dochodów uzyskanych przez drugiego z małżonków z prowadzonej przez niego działalności zarobkowej albo gdy zapłata ceny została dokonana częściowo pieniędzmi uzyskanymi przez małżonka-dłużnika z wynagrodzenia za pracę, a w pozostałej części pieniędzmi pochodzącymi z majątku osobistego drugiego z małżonków<sup>83</sup>. Nawiązując do podanego przykładu, dałoby się twierdzić, że wierzyciel jednego z małżonków mógłby uzyskać przymusowe zaspokojenie ze wzmiankowanego samochodu, ponieważ część pieniędzy przeznaczonych na zapłatę ceny stanowiła składnik majątku wspólnego małżonków wskazany w art. 41 § 2 k.r.o. albo w art. 41 § 3 k.r.o. Należy jednak mieć na uwadze, że w przypadkach określonych w powołanych przepisach nie jest dopuszczalne prowadzenie egzekucji z majątku osobistego małżonka niebędącego dłużnikiem oraz z tych składników majątku wspólnego (jak również przedmiotów majątkowych nabytych do majątku wspólnego w zamian za te składniki), które stanowią efekt osobistej działalności tego małżonka. Akceptacja sformułowanego wcześniej wniosku w pośredni sposób przełamywałaby tę zasadę. W takiej sytuacji doszłoby do rozszerzenia egzekucji poza zakres składników majątku wspólnego wyznaczony art. 41 § 2 (§ 3) k.r.o. Takie rozwiązanie wydaje się być niezgodne z brzmieniem, a także z *ratio legis* powyższych regulacji i dlatego nie może zostać przyjęte. W konsekwencji należy wyrazić pogląd, że egzekucja prowadzona w celu zaspokojenia roszczeń wierzyciela małżonka-dłużnika mogłaby dotyczyć tylko takich

---

<sup>83</sup> W tej ostatniej sytuacji wskazanie, do jakiego majątku wejdzie nabywane prawo majątkowe, może budzić wątpliwości. Przekonujące wydaje się w tym zakresie stanowisko M. N a z a r a, [w:] *System...*, s. 320-321.

składników majątku wspólnego małżonków, które zostały w całości nabyte za przedmioty majątkowe wskazane w art. 41 § 2 (§ 3) k.r.o. Po siódme, pojawia się problem określenia, na kim spoczywałby ciężar udowodnienia, że dany składnik majątku wspólnego został nabyty w zamian za przedmioty majątkowe wymienione w art. 41 § 2 k.r.o. albo w art. 41 § 3 k.r.o. Wydaje się, że istnieją dwie możliwości ustosunkowania się do tego zagadnienia. W świetle pierwszej propozycji, ustawodawca mógłby posłużyć się domniemaniem, że jakiegokolwiek składniki majątku wspólnego, inne niż te wymienione w art. 41 § 2 i § 3 k.r.o., zostały nabyte w zamian za przedmioty wskazane w tych przepisach. Takie rozwiązanie byłoby korzystne dla wierzyciela jednego z małżonków. W istocie oznaczałoby, że w przypadkach określonych w art. 41 § 2 k.r.o. oraz w art. 41 § 3 k.r.o. mógłby on zaspokoić się z całego majątku wspólnego, chyba że małżonkowie byłiby w stanie doprowadzić do obalenia powyższego domniemania. Druga propozycja polegałaby na tym, że dopuszczalność egzekucji (w sytuacjach unormowanych w art. 41 § 2 k.r.o. oraz w art. 41 § 3 k.r.o.) z surogatów składników majątku wspólnego wymagałaby wykazania przez wierzyciela małżonka-dłużnika, iż dany przedmiot majątkowy został nabyty przez małżonków do majątku wspólnego w zamian za składniki określone w powołanych przepisach. Przeprowadzenie takiego dowodu byłoby jednak dla takiego wierzyciela bardzo trudne, a niekiedy wręcz niemożliwe. Z tego powodu właściwsze wydaje się to pierwsze rozwiązanie.

**5.4.** Podnoszone wcześniej zastrzeżenia dotyczące treści art. 41 k.r.o. uzasadniają zgłoszenie propozycji trzech zmian w zakresie regulacji odpowiedzialności małżonków za zobowiązania jednego z nich.

**Pierwsza propozycja** polega na nadaniu art. 41 k.r.o. następującego brzmienia:

„§ 1. Jeżeli małżonek wyraził w trakcie trwania wspólności zgodę na jakiegokolwiek zobowiązanie drugiego małżonka, wierzyciel może żądać zaspokojenia także z całego majątku wspólnego małżonków.

§ 2. Jeżeli małżonek zaciągnął zobowiązanie bez zgody drugiego małżonka, wierzyciel może żądać zaspokojenia z majątku osobistego dłużnika, z dochodów uzyskanych z tego majątku, z wynagrodzenia za pracę lub z należności uzyskanych przez dłużnika z innej działalności

zarobkowej, jak również z korzyści uzyskanych z jego praw, o których mowa w art. 33 pkt 9. Jeżeli wierzytelność powstała w związku z prowadzeniem przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego, wierzyciel może żądać zaspokojenia także z przedmiotów majątkowych wchodzących w skład tego przedsiębiorstwa lub gospodarstwa. W przypadkach określonych w zdaniu 1 i 2 wierzyciel jednego z małżonków może żądać zaspokojenia także z przedmiotów majątkowych nabytych w całości w zamian za składniki majątku wspólnego wskazane w tych przepisach. Domniemywa się, że przedmioty majątkowe wchodzące w skład majątku wspólnego małżonków zostały w całości nabyte w zamian za składniki majątku wspólnego wymienione w zdaniu 1 i 2.

§ 3. Jeżeli zobowiązanie jednego z małżonków nie wynika z czynności prawnej, wierzyciel może żądać zaspokojenia z całego majątku wspólnego małżonków, w przypadku wykazania przez niego bezskuteczności egzekucji z majątku osobistego dłużnika oraz ze składników majątku wspólnego określonych w § 2. Jeżeli w sytuacji określonej w zdaniu 1 wierzyciel może żądać zaspokojenia z całego majątku wspólnego małżonków, sąd na żądanie małżonka niebędącego dłużnikiem może ograniczyć możliwość zaspokojenia się z tego majątku, gdy ze względu na charakter wierzytelności albo stopień przyczynienia się małżonka będącego dłużnikiem do powstania majątku wspólnego zaspokojenie z całego majątku wspólnego byłoby sprzeczne z zasadami słuszności. Sąd nie może pozbawić wierzyciela możliwości prowadzenia egzekucji ze składników majątku wspólnego małżonków określonych w § 2. Jeżeli małżonek niebędący dłużnikiem wyraził zgodę o której mowa w § 1, możliwość żądania przez wierzyciela zaspokojenia z całego majątku wspólnego małżonków nie wymaga wykazania przez niego bezskuteczności egzekucji z majątku osobistego dłużnika oraz składników majątku wspólnego określonych w § 2. W tym ostatnim przypadku nie ma zastosowania zd. 2 i 3.

§ 4. W przypadku zobowiązań określonych w § 3, jeżeli wierzytelność powstała przed powstaniem wspólności lub dotyczy majątku osobistego jednego z małżonków, wierzyciel może żądać zaspokojenia z majątku osobistego dłużnika, z dochodów uzyskanych z tego majątku, z wynagrodzenia za pracę lub z należności uzyskanych przez dłużnika z innej działalności zarobkowej, jak również z korzyści uzyskanych z jego praw,

o których mowa w art. 33 pkt 9. Wierzyciel jednego z małżonków może żądać zaspokojenia także z przedmiotów majątkowych nabytych w całości w zamian za składniki majątku wspólnego wskazane w zdaniu poprzednim. Domniemywa się, że przedmioty majątkowe wchodzące w skład majątku wspólnego małżonków zostały w całości nabyte w zamian za składniki majątku wspólnego wymienione w zdaniu pierwszym. Jeżeli małżonek nie będący dłużnikiem wyraził zgodę o której jest mowa w § 1, stosuje się § 3 zd. 4 i 5”.

**Druga propozycja** sprowadza się do przywrócenia art. 44 k.r.o. i nadania mu następującej treści:

„§ 1 Małżonek, który w trakcie trwania wspólności ustawowej wyraził zgodę na zobowiązanie drugiego z nich, po ustaniu wspólności, odpowiada całym swoim majątkiem do wysokości wartości udziału przypadającego mu w majątku wspólnym.

§ 2 W przypadku zobowiązań określonych w art. 41 § 3 zd. 1, po ustaniu wspólności, małżonek nie będący dłużnikiem, odpowiada całym swoim majątkiem do wysokości wartości udziału przypadającego mu w majątku wspólnym, w razie bezskuteczności egzekucji z majątku dłużnika. Jeżeli sąd ograniczył możliwość zaspokojenia się przez wierzyciela z całego majątku wspólnego, po ustaniu wspólności, małżonek nie będący dłużnikiem nie ponosi odpowiedzialności za dług współmałżonka”.

**Trzecia propozycja** nawiązuje do możliwości skreślenia art. 52 § 1a. k.r.o. oraz art. 52 § 3 zd. 2 k.r.o.

**5.5.** Istota pierwszej propozycji opiera się na następujących założeniach.

Po pierwsze, uzależnienie sytuacji wierzyciela jednego z małżonków od uzyskania zgody drugiego z nich jest, co do zasady, trafnym rozwiązaniem legislacyjnym. Takie rozwiązanie nie zostało jednak wyrażone w art. 41 k.r.o. w sposób do końca konsekwentny. W niniejszym opracowaniu starano się uzasadnić pogląd, że nie jest właściwe ograniczanie dopuszczalności wyrażania przez jednego z małżonków zgody tylko w odniesieniu do niektórych długów drugiego z nich. Moim zdaniem taka możliwość powinna dotyczyć jakiegokolwiek zobowiązania małżonka-dłużnika, bez względu na jego charakter oraz czas powstania. Takiemu przekonaniu dają

wyraz prop. art. 41 § 1 k.r.o., prop. art. 41 § 3 zd. 4 k.r.o. oraz prop. art. 41 § 4 zd. 4 k.r.o.

Po drugie, w świetle aktualnego stanu prawnego udzielenie zgody przez jednego z małżonków skutkuje powstaniem po stronie wierzyciela drugiego z nich możliwości prowadzenia egzekucji z całego ich majątku wspólnego. W tym sensie zgoda małżonka dłużnika prowadzi do rozciągnięcia odpowiedzialności na cały majątek wspólny obojga małżonków. Powyższe rozwiązanie znalazło wyraz w zgłoszonej propozycji, w odniesieniu do zobowiązań małżonka dłużnika, których źródłem są czynności prawne (zob. prop. art. 41 § 1 k.r.o. w zw. z prop. art. 41 § 2 k.r.o.), a także do takich jego zobowiązań, które nie wynikają z czynności prawnych, o ile odpowiadające tym długom wierzytelności powstały przed powstaniem wspólności albo dotyczą majątku osobistego małżonka-dłużnika (zob. prop. art. 41 § 4 zd. 4 k.r.o.). Nieco inne znaczenie ma natomiast wyrażenie zgody w odniesieniu do pozostałych zobowiązań małżonka-dłużnika, których źródłem nie są czynności prawne. W tym przypadku, wobec proponowanej subsydiarnej odpowiedzialności całym majątkiem wspólnym za powyższe długi (zob. prop. art. 41 § 3 zd. 1 k.r.o.), zgoda małżonka niebędącego dłużnikiem nie skutkuje rozciągnięciem odpowiedzialności na cały majątek wspólny, ale prowadzi do powstania pierwszorzędnej odpowiedzialności tym majątkiem (zob. prop. art. 41 § 3 zd. 4 k.r.o.).

Po trzecie, w przypadku braku wyrażenia przez małżonka niemającego statusu dłużnika stosownej zgody, należy wyodrębnić dwie grupy zobowiązań, obciążających drugiego z małżonków. W ramach pierwszej grupy mieszczą się dwie kategorie zobowiązań. Po pierwsze, jakiegokolwiek wynikające z czynności prawnych zobowiązania małżonka-dłużnika, w tym również i takie, które powstały przed powstaniem wspólności oraz które pozostają w związku z jego majątkiem osobistym (zob. prop. art. 41 § 2 k.r.o.). Po drugie, zobowiązania małżonka-dłużnika niewynikające z czynności prawnych, jeżeli odpowiadające tym długom wierzytelności powstały przed powstaniem wspólności albo dotyczą jego majątku osobistego (zob. prop. art. 41 § 4 k.r.o.). Z kolei do grupy drugiej należą pozostałe niewynikające z czynności prawnych zobowiązania małżonka-dłużnika (zob. prop. art. 41 § 3 k.r.o.).



W przypadku zobowiązań zakwalifikowanych do grupy pierwszej, wobec braku zgody małżonka niebędącego dłużnikiem, wierzyciel mógłby uzyskać zaspokojenie z całego majątku osobistego małżonka dłużnika, z dochodów uzyskanych z tego majątku, a także z niektórych innych wskazanych w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym składników majątku wspólnego i ich surogatów (zob. prop. art. 41 § 2 zd. 1, 3 i 4 k.r.o. oraz prop. art. 41 § 4 zd. 1, 2 i 3 k.r.o.). W przypadku istnienia związku między wierzytelnością a przedsiębiorstwem lub gospodarstwem rolnym wchodzącym w skład majątku wspólnego małżonków rozszerzenie zakresu egzekucji z tego majątku wynika z prop. art. 41 § 2 zd. 2, 3 i 4 k.r.o.

W odniesieniu do zobowiązań z grupy drugiej, wierzyciel jednego z małżonków, mimo braku zgody drugiego z nich, mógłby uzyskać zaspokojenie z całego majątku wspólnego małżonków (zob. prop. art. 41 § 3 zd. 1 k.r.o.). Takie rozwiązanie stanowi wyraz uwzględnienia poglądu, że w przypadku niewynikających z czynności prawnych długów małżonków, ograniczenie egzekucji tylko do niektórych składników majątku wspólnego (zob. art. 41 § 2 i 3 k.r.o. w aktualnym brzmieniu), z punktu widzenia ochrony wierzyciela małżonka-dłużnika, nie jest właściwe<sup>84</sup>. Jednocześnie są proponowane rozwiązania mające chronić interes małżonka niebędącego dłużnikiem. Po pierwsze, odpowiedzialność całym majątkiem wspólnym nie jest aktualna w takich sytuacjach, gdy zobowiązanie małżonka-dłużnika powstało przed powstaniem wspólności albo dotyczy jego majątku osobistego (zob. prop. art. 41 § 4 zd. 1 k.r.o.). W takich przypadkach, wobec braku zgody małżonka dłużnika, a także wobec „luźnego” związku między zobowiązaniem i majątkiem wspólnym, brak jest podstaw do przyznania wierzycielowi uprawnienia do żądania prowadzenia egzekucji z całego majątku wspólnego małżonków. Po drugie, w sytuacji określonej w prop. art. 41 § 3 zd. 1 k.r.o. możliwość prowadzenia egzekucji z całego majątku małżonków powstaje dopiero wtedy, gdy wierzyciel nie może uzyskać zaspokojenia ze składników określonych

---

<sup>84</sup> Zob. wcześniejsze uwagi związane z aktualnie istniejącymi wątpliwościami co do zakresu egzekucji z majątku wspólnego małżonków, w odniesieniu przede wszystkim do niektórych zobowiązań z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia oraz zobowiązań alimentacyjnych.

w prop. art. 41 § 2 k.r.o. Odpowiedzialność całym majątkiem wspólnym ma więc w przypadku braku zgody jednego z małżonków charakter subsydiarny, a nie pierwszorzędny. Po trzecie, nawet jeżeli wierzyciel małżonka-dłużnika miałby możliwość żądania zaspokojenia z całego majątku wspólnego, drugi z małżonków, na podstawie prop. art. 41 § 3 zd. 2 k.r.o., mógłby żądać ograniczenia egzekucji z tego majątku. Podsumowując, wydaje się, że rozwiązanie zamieszczone w prop. art. 41 § 3 k.r.o. stanowi wyraz kompromisu między interesem wierzyciela małżonka-dłużnika a interesem drugiego z małżonków.

**5.6.** Istota drugiej propozycji stanowi wyraz uwzględnienia poglądu negującego zasadność uchylecia art. 44 k.r.o.<sup>85</sup> Rozwiązanie zamieszczone w prop. art. 44 k.r.o. jest koherentne w stosunku do regulacji znajdującej się w prop. art. 41 k.r.o. Brzmienie prop. art. 44 k.r.o. stanowi podstawę dla wyprowadzenia trzech ogólnych wniosków. Po pierwsze, znaczenie zgody małżonka dłużnika uwidacznia się nie tylko w trakcie trwania wspólności, ale również po jej ustaniu. W ostatnim przypadku małżonek ten ponosiłby nadal odpowiedzialność za długi byłego współmałżonka całym swoim majątkiem, w sposób ograniczony wartością jego udziału w majątku wspólnym (zob. prop. art. 44 § 1 k.r.o.). Po drugie, podobne rozwiązanie byłoby aktualne także wtedy, gdy małżonek dłużnika (mimo braku udzielenia zgody) ponosiłby, w trakcie trwania wspólności, odpowiedzialność całym majątkiem wspólnym. Ze względu jednak na to, że w trakcie trwania wspólności odpowiedzialność całym majątkiem wspólnym małżonka niebędącego dłużnikiem miała charakter subsydiarny (zob. prop. art. 41 § 3 zd. 1 k.r.o.), podobne rozwiązanie wydaje się być właściwe także po ustaniu wspólności (zob. prop. art. 44 § 2 zd. 1 k.r.o.). Po trzecie, w przypadku, gdy doszło w trakcie trwania wspólności do ograniczenia przez sąd możliwości prowadzenia egzekucji z majątku wspólnego małżonków (zob. prop. art. 41 § 3 zd. 2 k.r.o.), po ustaniu wspólności brak byłoby podstaw do dalszego istnienia odpowiedzialności małżonka niebędącego dłużnikiem (zob. prop. art. 44 § 2 zd. 2 k.r.o.). Podobne rozwiązanie należałoby zaakceptować także wtedy, gdyby w trakcie trwania wspólności małżonek niebędący dłużnikiem ponosił od-

---

<sup>85</sup> Zob. na ten temat m.in. J. Ignaczeński, [w:] *Mażeńskie...*, s. 136-137.

powiedzialność tylko z niektórych składników majątku wspólnego (zob. prop. art. 41 § 2 k.r.o. oraz prop. art. 41 § 4 zd. 1, 2 i 3 k.r.o.).

Z kolei propozycja uchylenia art. 52 § 1a. k.r.o. oraz art. 52 § 3 zd. 2 k.r.o. nawiązuje do krytycznych uwag zgłoszonych w doktrynie na tle powyższych unormowań<sup>86</sup>. Poza tym wydaje się, że wobec proponowanego nowego brzmienia art. 41 k.r.o. nie ma potrzeby wprowadzania dodatkowej ochrony wierzycieli jednego z małżonków<sup>87</sup>.

---

<sup>86</sup> Zob. A. Kozioł, J. Zrałek, *Zaciąganie...*, s. 185-187.

<sup>87</sup> Realizacja zgłoszonych propozycji zmian kodeksu rodzinnego i opiekuńczego wymagałaby dokonania zmian również innych aktów prawnych, przede wszystkim kodeksu postępowania cywilnego. Zagadnienie to wymaga odrębnego opracowania.